

Friskmelding av Fustavassdraget; Fustaelva, innsjøene og Luktvasselva

**Fagseminar: Veien videre for Vefsnaregionen
etter friskmelding, Mosjøen 3.11.2017**

Liv Norderval, Mattilsynet region Nord avdeling Helgeland,
kontorsted Mo i Rana

- Mattilsynets rolle og samarbeidet mellom etatene
- Veien hit;
 - Vassdragene i prosjektet
 - Fustavassdraget
 - Vurderingene rundt friskmeldingen av ni elver
- Friskmeldingsprogrammet for Fustavassdraget
- Krav i vassdrag med og uten Gyromistanke/-diagnose
- Hvordan kan vi opprettholde Gyrofrie vassdrag

Mattilsynets rolle i arbeidet

- Forvalte sykdomsbekjempelse og fremme smittebegrensning og god dyrevelferd;
 - Regelverk, saksbehandling, varsler, tilsyn m.m.
- Deltager i Koordineringsgruppe/Styringsgruppe «Bekjempelse av *Gyrodactylus salaris* i Vefsnaregionen»

Vassdragene:

BEHANDLET VASSDRAG	KOMMUNE	SIST BEHANDLET	Utløp til Fjordsystem	Friskmeldingsprogrammet
<i>Ranelva</i>	Leirfjord	27.8.2006	Leirfjorden	2013-2017
<i>Leirelva</i>	Leirfjord	27.8.2006	Leirfjorden	2013-2017
<i>Nylandselva</i>	Leirfjord	1.7.2011 Nedre del 2012	Leirfjorden	2013-2017
<i>Dagsvikelva</i>	Leirfjord	1.7.2011 Nedre del 2012	Leirfjorden/ Sundet	2013-2017
<i>Hestdalselva</i>	Vefsn	28.6.2011	Halsfjorden	2013-2017
<i>Halsanelva</i>	Vefsn	29.6.2011	Halsfjorden	2013-2017
<i>Hundåla</i>	Vefsn	17.8.2012	Vefsnfjorden	2013-2017
<i>Drevjo</i>	Vefsn	17.8.2012	Vefsnfjorden	2013-2017
<i>Vefsna</i>	Vefsn	15.-16.8.2012	Vefsnfjorden	2013-2017
<i>*Fusta</i>	Vefsn	17.8.2012 19.10.2012	Vefsnfjorden	*2013-
<i>Fustvatnet</i>	Vefsn	17.-20.10.2012	*Fusta	*2021?-
<i>Mjåvatn</i>	Vefsn	19.10.2012	*Fusta	*2021?-
<i>Ømmervatn</i>	Vefsn	14.-16.10.2012	*Fusta	*2021?-

Tabell 1 Sammenstilling av vassdrag i Vefsn-regionen, siste behandling og friskmeldingsprogram. Det har blitt behandlet sideelver og andre elver utover de som står listet opp i tabellen.
*Fusta med tilhørende innsjøer friskmeldes ikke i 2017 (under strek).

Fustavassdraget; Fustaelva - Luktvasselva

- Innsjøene i Fustavassdraget: Røye som vert for *Gyrodactylus salaris*.
- Analyse av 1400 røyer fanget i Fustvatnet sept. 2010 - okt. 2011:
 - Parasitten ble bare påvist på røye >25 cm, kun på prøver fanget i månedene september og oktober, og der et stort antall fisk (+/-100) ble fanget i samme fisket.
- Innsjøene har hatt for lite prøvemateriale i rett målgruppe i den ønskede perioden etter behandling, innen utgangen av 2017.
- Mattilsynet bestilte ekstra risikovurdering fra V.I.;
 - Bør regionen friskmeldes som et hele.
 - Antall fisk nødvendig pr år pr innsjø for å konkludere med friskmelding.

Vurderinger før friskmelding av 9 av 10 vassdrag i regionen

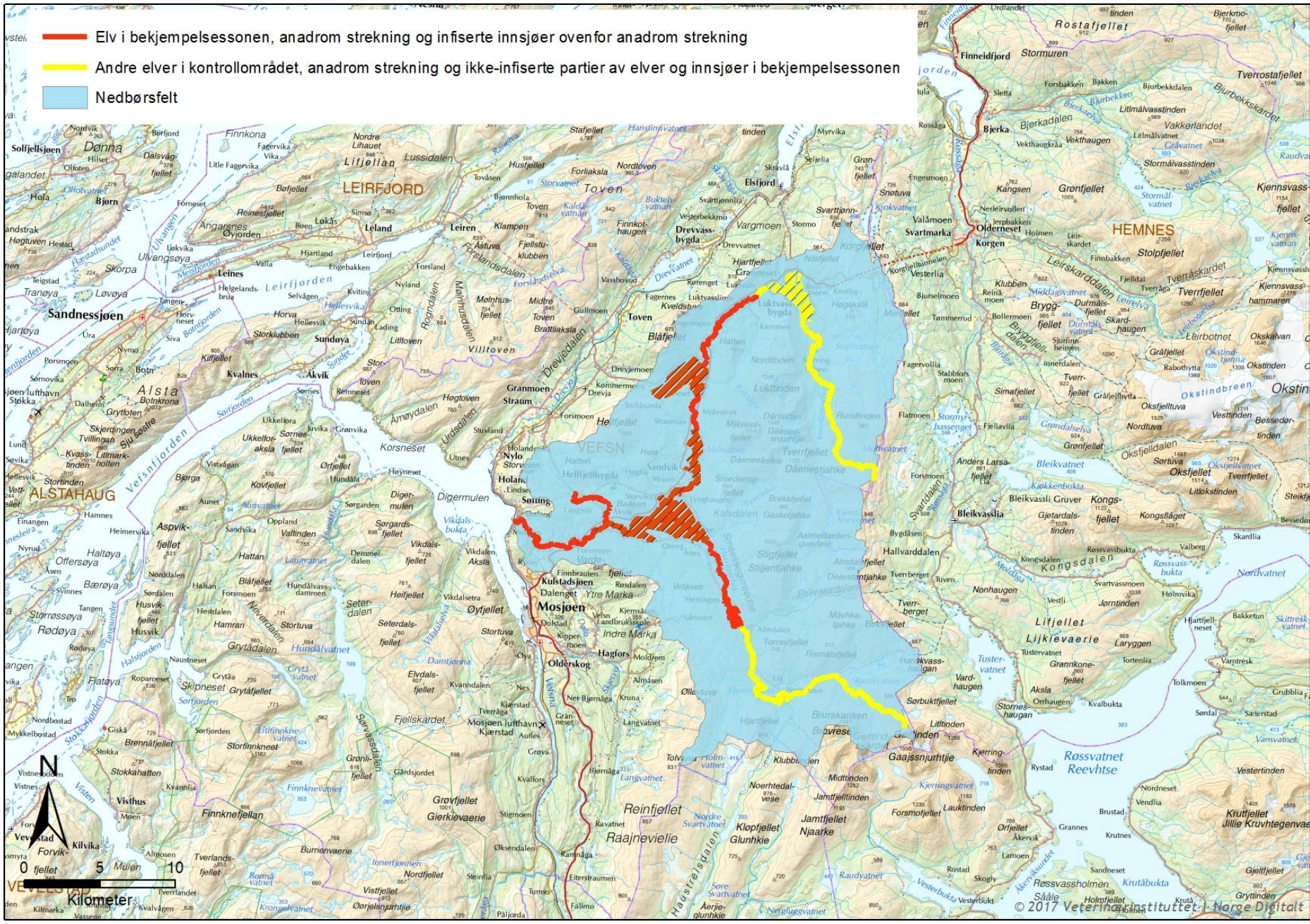
- Friskmeldingsprogrammet (FM-programmet); utarbeidet av Veterinærinstituttet (V.I.);
 - Hvor lakseunger skal fanges i vassdragene basert på vassdragets lengde, bakgrunn for tid på året fisket gjøres, antall årlige prøveuttak, størrelse/alder på lakseungene som velges til analysene, lengden på fisket, antall sammenhengende år uten funn.
- Tatt prøver fra de ti elvene i regionen i minimum fem år etter siste behandling, inkludert Fustaelva, uten funn av parasitten.
- Mattilsynets vurderinger:
 - V.I.s rapporter, prøvetakingsregimer, V.I.s anbefaling om friskmelding.
 - Forutsetning at Fustaelva var uten funn av parasitten i perioden.
 - Ingen uønskede hendelser som kan ha forringet situasjonen i perioden.
 - Ville friskmelding av de ni vassdragene rundt Fustavassdraget føre til økt risiko for hele regionen?

FM-programmet for Fustavassdraget – slik vi ser det for oss i dag

- Fakta: Fustaelva har blitt funnet fri for parasitten siden undersøkelsene startet i 2013.
- Fakta: Fustaelva skal prøvetas i årene fremover, FM-programmet ikke ferdig.
 - Ønske om å øke uttaket fra to til tre ganger årlig i Fustaelva.
- Fakta: de ni friskmeldte elvene vil overvåkes med prøvetaking i årene fremover.
- Innsjøene: Røyebestanden må få bygge seg opp, til et tilstrekkelig antall i rett målgruppe for årlig prøveuttak.
 - Nytt at FM-programmet skal vurdere røye.
 - 1.generasjonsavkom røye etter utsett, beregnes å være kjønnsmoden rundt 2022.
 - Alle finner fra ca 500 røyer >25cm pr innsjø pr år.
 - Tidligst oppstart i 2021, mulig senere.
 - Siden man starter FM-programmet så lenge etter behandling av innsjøene, vurderes det kortere periode enn 5-års analyseprogram, som det er for laks.

Konsekvens for Fustavassdraget:

- I Fustaelva og Luktvasselva og innsjøene/vassfarene mellom, er det fremdeles forbudt å fiske, forbudt å flytte vann ut og forbudt å flytte fisk.
- Fiske kan tillates etter søknad.
- Forbudt å bruke fisk fra områdene til avl, uten tillatelse.
- Tidsperiode for når man kan friskmelde Fustavassdraget, er foreløpig vanskelig å vurdere.
- Pga friskmeldingene av de ni elvene, må den lokale Gyro-forskriften endres.

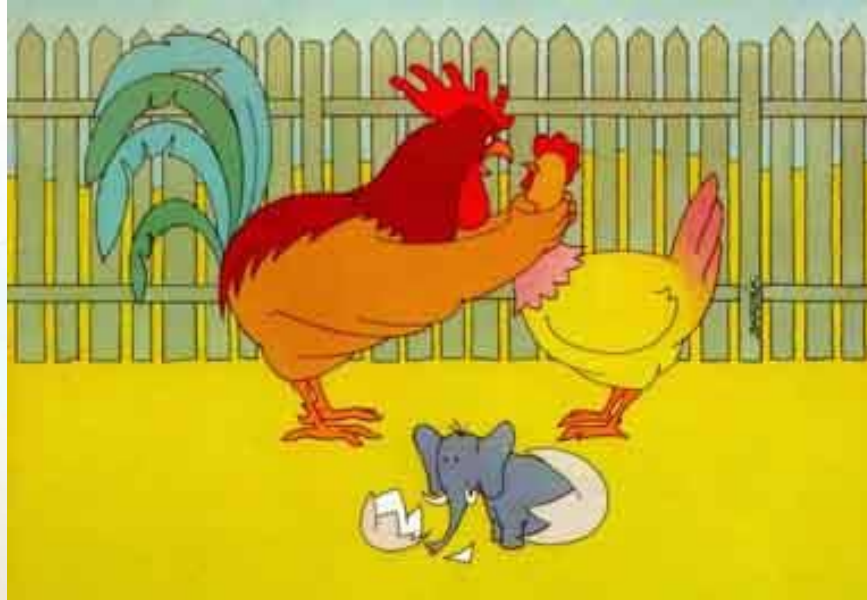
Regelverk; for vassdrag uten funn av Gyro

- Hørt på gata: «*Nå slipper vi å desinfisere når vi skal fiske i Vefsna*»
 - Husk: Fiskeutstyr, båter og andre gjenstander som er brukt i ett vassdrag, skal tørkes eller desinfiseres før de flyttes til andre vassdrag eller til andre deler av samme vassdrag.
 - Mattilsynet kan forby flytting av utstyr.
 - Omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr, gjelder for alle.
- Forbudt å flytte levende eller døde akvatiske dyr mellom vassdrag og mellom forskjellige deler av samme vassdrag (uten tillatelse).
 - Omsetnings- og sykdomsforskriften, gjelder for alle.
- Dyr skal beskyttes mot skade, parasitter og sykdom og spredning av smitte skal begrenses.
 - Lov om dyrevelferd, gjelder for alle

Hvordan kan vi best opprettholde Gyro- frie områder?

- Slutte med flytting av fisk mellom vassdrag
- Alltid tørke eller desinfisere utstyr mellom vassdrag
- Spre kunnskap og informasjon
- Passe på vassdraget «sitt» sammen

- Ha i minne at *Gyrodactylus salaris* kan overleve i frie vannmasser i tre dager.
- Brakkvann er skumle greier

Takk for meg